

VÝŠE DŮCHODŮ OD 1. LEDNA 2019

Mgr. STANISLAVA JAKEŠOVÁ, JUDr. Mgr. SIMONA URBÁNKOVÁ

8. ledna 2018 bylo schváleno Programové prohlášení vlády České republiky, ve kterém vláda mimo jiné slíbila, že připraví a prosadí novelu zákona o důchodovém pojištění, která zvýší základní výměru důchodu na 10 % průměrné mzdy, což zlepší životní úroveň lidí s nízkými důchody, kde základní výměra tvoří významnou část důchodu. Dále přislíbila, že prosadí navýšení důchodu o 1 000 Kč lidem, kteří dosáhnou věku 85 let.¹

Obě tyto slibované změny se podařilo prosadit s účinností od 1. ledna 2019 zákonem č. 191/2018 Sb., kterým se mění zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. 191/2018 Sb.“); nově zahrnuje do zmíněného zákona č. 155/1995 Sb. zvýšení procentní výměry dávky důchodového pojištění poživatelům, kteří dosáhli věku 85 let. Podle důvodové zprávy k tomuto zákonu „je záměrem této právní úpravy zvýšit životní úroveň těch osob, u kterých lze předpokládat, že si její zvýšení již nemohou zabezpečit samy. S rostoucím věkem se přitom předpokládají rostoucí nároky na sociální služby či zdravotní výdaje“.²

Podle nového znění ustanovení § 67a odst. 1 písm. a) zákona č. 155/1995 Sb. se zvyšuje procentní výměra vypláceného důchodu o 1 000 Kč měsíčně od splátky důchodu splatné v kalendářním měsíci, v němž poživatel důchodu dosáhl věku 85 let.

Na první pohled velmi stručné a jasné ustanovení však v aplikační praxi může přinést drobné nejasnosti.

APLIKACE ZÁKONNÝCH USTANOVENÍ V PRAXI

Nejprve je nutno upozornit na skutečnost, že **ne vždy bude náležet zvýšení z důvodu dosažení věku 85 let v plné výši 1 000 Kč**. U tzv. dílčích důchodů přiznaných podle mezinárodní smlouvy o sociálním zabezpečení nebo podle koordinačních pravidel Evropské unie se procentní výměra vypláceného důchodu zvyšuje pouze o dílčí částku.

Podle odstavce 2 citovaného ustanovení platí, že jsou-li splněny podmínky nároku na výplatu více důchodů, zvyšuje se vždy procentní výměra starobního důchodu. **Zvýšení o 1 000 Kč³ tak náleží pouze jednou**, i když oprávněný pobírá více dávek důchodového pojištění (v podstatě u poživatelů dávek důchodového pojištění starších 85 let přichází do úvahy pouze souběh starobního a vdovského či vdoveckého důchodu).

PŘÍKLAD 1

Poživatel dávek důchodového pojištění pobírá starobní důchod v souběhu s důchodem vdoveckým. Dne 2. února 2019 dosáhne věku 85 let, datum splatnosti důchodu je 14. den v kalendářním měsíci. Od 14. února 2019 se zvýší procentní výměra jeho starobního důchodu o 1 000 Kč.

Nezáleží na tom, v jaké výši je starobní důchod pobírán, zda je vyplácen jen ve výši poloviny procentní výměry nebo jako vyšší v souběhu ve výši plné procentní i zá-

kladní výměry. Vždy bude navýšena procentní výměra starobního důchodu. **Pobírá-li poživatel dávky důchodového pojištění pouze důchod vdovský nebo vdovecký, bude z důvodu dosažení věku 85 let zvýšena procentní výměra tohoto pozůstalostního důchodu.**

PŘÍKLAD 2

Oprávněná osoba pobírá pouze vdovský důchod, na důchod starobní nárok nevznikl. Dne 10. května 2019 dosáhne tato osoba 85 let. Od květnové splátky důchodu 2019 jí bude navýšena procentní výměra vdovského důchodu o 1 000 Kč.

Zákon č. 191/2018 Sb. dále přesně vymezuje vztah mezi zvýšením procentní výměry dávky důchodového pojištění z důvodu dosažení věku 85 let a zvýšením podle ustanovení § 67 zákona č. 155/1995 Sb. u poživatelů, kteří dosáhnou věku 85 let v měsíci, kdy se valorizace provádí. Typicky jsou to osoby, jež oslaví 85 let v lednu kalendářního roku (tzv. pravidelný termín valorizace)⁴. Podle ustanovení § 67a odst. 2 věty druhé zákona č. 155/1995 Sb. platí, že dosáhl-li poživatel důchodu věku 85 let v kalendářním měsíci, v němž se zvyšují důchody podle § 67 zákona č. 155/1995 Sb., náleží zvýšení podle odstavce 1 k procentní výměře zvýšené podle § 67 zákona č. 155/1995 Sb., tzn., že **nejprve se provede valorizace důchodu a poté se procentní výměra zvýší o částku náležející z důvodu dosažení věku 85 let.**

Upravit postup přímo zákonem v situacích, kdy poživatel důchodu dosáhne věku 85 let v měsíci, kdy je prováděna současně valorizace, bylo nutné, neboť zvýšení z důvodu dosažení věku 85 let náleží od splátky důchodu splatné v kalendářním měsíci, v němž poživatel důchodu příslušného věku dosáhl.

Tato úprava je rozdílná od úpravy, kdy se zvyšuje procentní výměra vypláceného důchodu o 2 000 Kč měsíčně z důvodu dosažení sta let [ustanovení § 67a odst. 1 písm. b) zákona č. 155/1995 Sb.], neboť v takovém případě náleží zvýšení ode dne, v němž poživatel důchodu dosáhl sta let. Pokud tedy poživatel důchodu oslaví stovku v měsíci, ve kterém se zvyšují důchody podle § 67 zákona č. 155/1995 Sb., záleží na termínu splatnosti jeho důchodu. V případě, že dovrší sto let v kalendářním měsíci, ve kterém je prováděna i valorizace, před splatností svého důchodu, nejprve se zvýší důchod o 2 000 Kč ode dne stých narozenin, a pak se ode dne splátky důchod zvýší o příslušné valorizace. Pokud datum jeho stých narozenin nadejde po splatnosti jeho důchodu, zvýší se důchod od data splatnosti o příslušné valorizace a ode dne dosažení věku sta let o 2 000 Kč.

Ačkoli je nová zákonná úprava účinná až od 1. ledna 2019, zákon č. 191/2018 Sb. zakotvuje v čl. II odst. 2 přechodná ustanovení, podle kterých se zvyšuje procentní výměra vypláceného důchodu o 1 000 Kč podle § 67a zákona č. 155/1995 Sb., ve znění účinném ode dne 1. ledna 2019, od splátky důchodu uskutečněné po 31. prosinci 2018 všem poživatelům důchodu, kteří dosáhli věku 85 let před 1. lednem 2019. V těchto případech náleží zvýšení až k procentní výměře zvýšené podle § 67 zákona č. 155/1995 Sb., ve znění účinném ode dne 1. září 2018. Podle důvodové zprávy k zákonu č. 191/2018 Sb. se jedná o skupinu čítající aktuálně asi 200 000 osob².

PŘÍKLAD 3

Poživatel starobního důchodu dosáhl věku 85 let dne 6. ledna 2017, datum splatnosti jeho důchodu je 16. den v kalendářním měsíci. Od 16. ledna 2019 bude k výši jeho procentní výměry starobního důchodu valorizované o 3,4 % podle nařízení vlády č. 213/2018 Sb., o výši všeobecného vyměřovacího základu za rok 2017, přepočítacího koeficientu pro úpravu všeobecného vyměřovacího základu za rok 2017, redukčních hranic pro stanovení výpočtového základu pro rok 2019 a základní výměry důchodu stanovené pro rok 2019 a o zvýšení důchodů v roce 2019, přičtena částka náležející z důvodu dosažení věku 85 let – tedy 1 000 Kč.

ZVÝŠENÍ SE TÝKÁ I STOLETÝCH

Je nutno si uvědomit, že právní úprava zvýšení procentní výměry dávky důchodového pojištění z důvodu dosažení 85 let dopadá i na poživatele důchodu, kteří dosáhli před 1. lednem 2019 sta let. I těmto poživatelům se bude zvyšovat od lednové splátky důchodu procentní výměra pobíraného důchodu o 1 000 Kč.

Poměrně méně přehledná situace může nastat, pokud poživatel dosáhne věku sta let v lednu 2019. V takovém případě mu od ledna bude náležet valorizační zvýšení, dále zvýšení důchodu z důvodu dosažení 85 let před 1. ledna 2019 a zvýšení z důvodu dosažení sta let. S ohledem na výše uvedené bude tedy záležet na skutečnosti, kdy je důchod takové osoby splatný.

Poživatelům důchodu, kteří oslaví sto let v lednu 2019 před splatností svého důchodu, se nejprve zvýší důchod o 2 000 Kč od data stých narozenin, dále se od lednové splátky důchod zvýší podle § 67 zákona č. 155/1995 Sb. o příslušné valorizace a poté se procentní výměra navýší o 1 000 Kč z důvodu dosažení 85 let věku před 31. prosincem 2018. Pokud datum jeho stých narozenin připadá na den splatnosti jeho důchodu, zvýší se důchod nejprve o 2 000 Kč z důvodu dosažení věku sto let, dále se provede příslušné valorizační zvýšení a poté zvýšení o 1 000 Kč z důvodu dosažení 85 let do 31. prosince 2018. Pokud oslaví stovku po splatnosti svého důchodu, zvýší se od data splatnosti jeho důchod o příslušné valorizace a o 1 000 Kč náležejících z důvodu dosažení věku 85 let do 31. prosince 2018 a ode dne dosažení věku sta let se dále zvýší o 2 000 Kč.

PŘÍKLAD 4

Poživatel starobního důchodu dosáhne věku sta let dne 6. ledna 2019, datum splatnosti důchodu je stanoveno na 20. den v kalendářním měsíci. Nejprve se starobní důchod zvýší podle § 67a odst. 1 písm. b) zákona č. 155/1995 Sb. o 2 000 Kč z důvodu dosažení věku stovky, dále se důchod valorizuje v souladu s nařízením vlády platným pro rok 2019 a poté se k takto zvýšené procentní výměře starobního důchodu připočte částka 1 000 Kč z důvodu dosažení věku 85 let do 31. prosince 2018. Pokud by jeho sté narozeniny připadly na datum až po splatnosti důchodu, např. 21. ledna 2019, bylo by důchod nutno nejprve valorizovat v souladu s nařízením vlády platným pro rok 2019, poté k takto zvýšené procentní výměře starobního důchodu připočítat částku 1 000 Kč z důvodu dosažení věku 85 let do 31. prosince 2018 a od 21. ledna 2019 důchod zvýšit o 2 000 Kč z důvodu dovršení sta let.

O zvýšení důchodu z důvodu dosažení věku 85 let se nevydává písemné rozhodnutí; poživatel důchodu obdrží o zvýšení písemné oznámení s tím, že ustanovení § 86 odst. 2 věty druhé zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění důchodového pojištění, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon 582/1991 Sb.“) se použije per analogiam. Pokud tedy poživatel dávky důchodového pojištění s vydáním oznámení nesouhlasí a do 60 dnů po splátce dávky důchodového pojištění, od které byla provedena změna její výše, písemně požádá orgán sociálního zabezpečení, který oznámení zaslal, o vydání rozhodnutí o zvýšení dávky, je příslušný orgán povinen rozhodnutí o zvýšení procentní výměry vypláceného důchodu vydat.

Poživateli důchodu jsou tak všechna jeho procesní práva na ochranu zachována. Po vydání rozhodnutí může poživatel dávky důchodového pojištění využít zákonem stanovené opravné prostředky, tedy může podat písemné námitky proti takovému rozhodnutí jako řádný opravný prostředek v souladu s ustanovením § 88 odst. 1 zákona č. 582/1991 Sb. Námitky nemají odkladný účinek.

ZVÝŠENÍ ZÁKLADNÍ VÝMĚRY DŮCHODU

Jak bylo již výše uvedeno, zákon č. 191/2018 Sb. obsahuje dvě opatření týkající se výše poskytovaných dávek důchodového pojištění, druhým opatřením je zvýšení základní výměry důchodu z 9 % průměrné mzdy na 10 % průměrné mzdy. Zákonem č. 220/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, došlo s účinností od 1. ledna 2012 k pevnému navázání výše základní výměry důchodu na průměrnou mzdu. Relativně velké zvýšení základní výměry důchodu by mělo dle Programového prohlášení vlády ze dne 8. ledna 2018 přispět „k zvýšení životní úrovně lidí s nízkými důchody, kde základní výměra tvoří významnou část důchodu, aniž by byl narušen princip zásluhovosti“¹.

Zvýšení základní výměry důchodu na 10 % průměrné mzdy, které bude provedeno v lednu 2019, se týká nejen nově přiznávaných důchodů, ale i důchodů vyplácených. Dle nařízení vlády č. 213/2018 Sb., o výši všeobecného vyměřovacího základu za rok 2017, přepočítacího koeficientu pro úpravu všeobecného vyměřovacího základu za rok 2017, redukčních hranic pro stanovení výpočtového základu pro rok 2019 a základní výměry důchodu stanovené pro rok 2019 a o zvýšení důchodů v roce 2019, je výše základní výměry stanovena pro rok 2019 na 3 270 Kč. Viz tabulka.

PŘÍKLAD 5

Pojištěnec pobíral k 31. prosinci 2018 starobní důchod ve výši 10 000 Kč měsíčně (základní výměra 2 700 Kč + procentní výměra 7 300 Kč). Základní výměra důchodu bude činit dle nařízení vlády č. 213/2018 Sb. částku 3 270 Kč, procentní výměra jeho důchodu bude po zaokrouhlení zvýšena o 249 Kč (3,4 % z částky 7 300 Kč). Od lednové splátky v roce 2019 pojištěnci náleží důchod ve výši 10 819 Kč měsíčně (základní výměra 3 270 Kč + procentní výměra 7 549 Kč).

PŘÍKLAD 6

Pojištěnka pobírala k 31. prosinci 2018 invalidní a vdovský důchod v celkové výši 12 000 Kč měsíčně (základní výměra 2 700 Kč + procentní výměra invalidního důchodu

DŮCHODOVÉ POJIŠTĚNÍ

Tab. Výše základní výměry důchodu po roce 1996

	Výše základní výměry	Právní předpis
leden 1996	680 Kč	Zákon č. 155/1995 Sb.
duben 1996	920 Kč	Nařízení vlády č. 19/1996 Sb.
říjen 1996	1 060 Kč	Nařízení vlády č. 218/1996 Sb.
srpen 1997	1 260 Kč	Nařízení vlády č. 129/1997 Sb.
červenec 1998	1 310 Kč	Nařízení vlády č. 104/1998 Sb.
srpen 1999	1 310 Kč	Nařízení vlády č. 64/1999 Sb.
prosinec 2000	1 310 Kč	Nařízení vlády č. 353/2000 Sb.
prosinec 2001	1 310 Kč	Nařízení vlády č. 345/2001 Sb.
ledna 2003	1 310 Kč	Nařízení vlády č. 438/2002 Sb.
leden 2004	1 310 Kč	Nařízení vlády č. 337/2003 Sb.
leden 2005	1 400 Kč	Nařízení vlády č. 565/2004 Sb.
leden 2006	1 470 Kč	Nařízení vlády č. 415/2005 Sb.
leden 2007	1 570 Kč	Nařízení vlády č. 461/2006 Sb.
leden 2008	1 700 Kč	Nařízení vlády č. 256/2007 Sb.
srpen 2008	2 170 Kč	Nařízení vlády č. 211/2008 Sb.
leden 2009	2 170 Kč	Nařízení vlády č. 363/2008 Sb.
leden 2011	2 230 Kč	Nařízení vlády č. 281/2010 Sb.
leden 2012	2 270 Kč	Nařízení vlády č. 286/2011 Sb.
leden 2013	2 330 Kč	Vyhláška MPSV č. 324/2012 Sb.
leden 2014	2 340 Kč	Vyhláška MPSV č. 296/2013 Sb.
leden 2015	2 400 Kč	Vyhláška MPSV č. 208/2014 Sb.
leden 2016	2 440 Kč	Vyhláška MPSV č. 244/2015 Sb.
leden 2017	2 550 Kč	Nařízení vlády č. 325/2016 Sb.
leden 2018	2 700 Kč	Nařízení vlády č. 343/2017 Sb.
leden 2019	3 270 Kč	Nařízení vlády č. 213/2018 Sb.

6 300 Kč + procentní výměra vdovského důchodu 3 000 Kč). Základní výměra důchodu bude činit dle nařízení vlády č. 213/2018 Sb. částku 3 270 Kč, procentní výměra jejího invalidního důchodu bude zvýšena o 204 Kč (3,4 % z částky 6 300 Kč), procentní výměra jejího vdovského důchodu bude zvýšena o 102 Kč (3,4 % z částky 3 000 Kč). Od lednové splátky v roce 2019 pojištěnce náleží důchody v celkové výši 12 876 Kč měsíčně (základní výměra 3 270 Kč + procentní výměra invalidního důchodu 6 504 Kč + procentní výměra vdovského důchodu 3 102 Kč).

Současně dojde dle nařízení vlády č. 212/2018 Sb., o zvýšení příplatku k důchodu v roce 2019, ke zvýšení o 3,4 % částky příplatků k důchodu podle nařízení vlády č. 622/2004 Sb., o poskytování příplatku k důchodu ke zmírnění některých krivd způsobených komunistickým režimem v oblasti sociální, ve znění nařízení vlády č. 405/2005 Sb. a nařízení vlády č. 369/2007 Sb., a podle zákona č. 357/2005 Sb., o ocenění účastníků národního boje za vznik a osvobození Československa a některých pozůstalých po nich, o zvláštním příspěvku k důchodu některým osobám, o jednorázové peněžní částce některým účastníkům národního boje za osvobození v letech 1939 až 1945 a o změně některých zákonů, ve znění zákona č. 261/2007 Sb., zákona č. 306/2008 Sb., zákona č. 108/2009 Sb., zákona č. 220/2011 Sb., zákona č. 458/2011 Sb. a zákona č. 212/2016 Sb.

Autorky článku pracují v ČSSZ.

- 1 Programové prohlášení vlády z 8. ledna 2018, dostupné např. na https://www.vlada.cz/cz/jednani-vlady/programove-prohlaseni-vlady-162319/#Socialni_politika_a_zamestnanost
- 2 Důvodová zpráva k zákonu č. 191/2018 Sb., kterým se mění zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů, dostupná například na <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?0=8&CT=120&CT1=0#prilohy>
- 3 Všude tam, kde se používá formulace „zvýšení o 1 000 Kč“, se myslí i případná dílčí částka.
- 4 Termíny „zvýšení podle ustanovení § 67 zákona č. 155/1995 Sb.“ a „valorizace“ jsou používány promiscue

KNIHOVNIČKA

● ZNEUŽITÍ PRÁVA JAKO HRANICE DAŇOVÉHO PLÁNOVÁNÍ

NOVINKA

Petra Kamínková

Vydal BOVA POLYGON, 200 stran, 298 Kč

Monografie se zaměřuje na povahu a praktické použití zákazu zneužití práva. Představuje vývoj tohoto principu v evropské a české legislativě ve dvaceti vybraných soudních rozhodnutích. Zkoumá použití zákazu zneužití práva v daňovém právu Itálie, Francie, Spojeného království, Německa, Rakouska a Polska. Analyzuje jeho zavedení do mezinárodních daňových smluv a do unijní směrnice proti vyhýbání se daňovým povinnostem. V neposlední řadě nabízí praktický přístup k hodnocení, zda je určitá transakce zneužívající. Monografie je praktickou příručkou pro všechny, kteří se ve své profesi se zákazem zneužití daňového práva setkávají.